

AUTOREFERAT

PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH
HABILITANTA

DR MAGDALENA MATUSIAK-FRĄCCZAK

KATEDRA EUROPEJSKIEGO PRAWA KONSTITUCYJNEGO

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

UNIwersytetu Łódzkiego

Spis treści

Spis treści.....	1
Imię i Nazwisko.....	1
Posiadanie dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	1
Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.....	2
Omówienie osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2022, poz. 574, ze zm.	2
Omówienie pozostałej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.....	7

Imię i Nazwisko

Magdalena Matusiak-Frącczak

Posiadanie dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 1. 2001-2006:** studia jednolite magisterskie na kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego zakończone z wynikiem bardzo dobrym, otrzymywałam również stypendium Ministra Edukacji i Nauki za osiągnięcia w nauce. W dniu 19 maja 2006 r. obroniłam pracę magisterską zatytułowaną „Reguły GATT/WTO a wspólnotowy porządek prawny na przykładzie sporu o banany”.
- 2. 2005-2007:** studia podyplomowe na kierunku „Szkoła Prawa Francuskiego/l'Ecole de Droit Français” na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego oraz na Faculté de Droit, Economie et Sciences Sociales Université de Tours (Francja).
- 3. 2003-2008:** studia jednolite magisterskie na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Uniwersytetu Łódzkiego zakończone z wynikiem bardzo dobrym, otrzymywałam również stypendium Ministra Edukacji i Nauki za osiągnięcia w nauce. W dniu 17 października 2008 r. obroniłam pracę magisterską zatytułowaną „MERCOSUR jako poszukiwanie nowej

drogi dla międzynarodowej integracji gospodarczej”, a w dniu 1 grudnia 2008 r. otrzymałam od Rektora Uniwersytetu Łódzkiego „Medal za Chlubne Studia”.

4. **2006-2012:** studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. W dniu 30 maja 2014 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego podjęła uchwałę o nadaniu mi stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa, specjalność: prawo międzynarodowe i prawo europejskie na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem „Sankcje międzynarodowe skierowane przeciwko jednostkom i ich kontrola”.
5. **2018-2019:** studia podyplomowe na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego na kierunku rynek nieruchomości – wycena.

Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od dnia 1 października 2015 r. do dnia 30 września 2017 r. byłam zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Europejskiego Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w wymiarze ½ etatu na podstawie umowy o pracę na czas określony.

Od dnia 1 października 2017 r. do dnia 30 września 2018 r. byłam zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Europejskiego Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w wymiarze jednego etatu na podstawie umowy o pracę na czas określony.

Od dnia 1 października 2018 r. do chwili obecnej jestem zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Europejskiego Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego w wymiarze jednego etatu na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Omówienie osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2022, poz. 574, ze zm.

Jako główne osiągnięcie naukowe na podstawie art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2022, poz. 574,

ze zm. wskazuję monografię naukową mojego autorstwa zatytułowaną: „**Ochrona poufności komunikacji klienta z adwokatem. Standardy międzynarodowe, standard Unii Europejskiej oraz standardy krajowe wybranych państw a prawo polskie**”, Wydawnictwo C.H. Beck, 2023. Monografia ta stanowi pierwsze kompleksowe opracowanie dotyczące tajemnicy zawodowej adwokata w szerokim ujęciu, w tym również obejmuje analizę komparatystyczną tajemnicy adwokackiej. Do tej pory ani na rynku polskim, ani na zagranicznym nie ukazała się praca, która traktowałaby o tajemnicy zawodowej w tak szerokim zakresie. Istniejące publikacje mają charakter fragmentaryczny i dotyczą bardzo wąskich zagadnień.

Struktura pracy obejmuje następujące rozdziały:

1. Tajemnica zawodowa – zarys problematyki.
2. Tajemnica adwokacka – standardy międzynarodowe, standard Unii Europejskiej i standardy krajowe wybranych państw.
3. Wyjątki od tajemnicy adwokackiej - standardy międzynarodowe, standard Unii Europejskiej i standardy krajowe wybranych państw.
4. Tajemnica adwokacka w Polsce.
5. Wyjątki od tajemnicy adwokackiej w prawie polskim.

Podstawowym celem naukowym pracy było zbadanie istoty oraz zakresu tajemnicy adwokackiej i ustalenie, czy jest ona jedynie zakazem dowodowym, który ustawodawca zwykły może kształtować w sposób dowolny, czy też stanowi ona emanację praw człowieka o znaczeniu fundamentalnym. Takie sformułowanie celu badawczego wynikało z potrzeby ustalenia, co jest regułą, a co wyjątkiem w relacji pomiędzy tajemnicą adwokacką a zasadą prawdy materialnej, albowiem w przypadku kolizji pomiędzy nimi zasada będzie podlegała interpretacji rozszerzającej, a wyjątek zawężającej.

W związku z powyższym w pierwszej kolejności prowadziłam rozważania ogólne o tajemnicach zawodowych oraz przyczynach ich ustanowienia. Jakkolwiek tajemnice są liczne, do celów badawczych wybrałam porównawczo trzy z nich, to jest tajemnicę lekarską, spowiedzi i dziennikarską. Powyższe pozwoliło mi na ustalenie pewnych wspólnych ram dla tajemnic zawodowych oraz na uchwycenie różnic pomiędzy nimi. Analiza była prowadzona na dwóch płaszczyznach: komparatystycznej oraz krajowej i doprowadziła do konkluzji, że zawodowe obowiązki dochowania

poufności stanowią emanację określonych praw człowieka, a nie przywileje osób wykonujących konkretne zawody. Tajemnica lekarska to część prawa do poszanowania prywatności, która ma znaczenie dla ochrony życia i zdrowia, ale również w określonej konfiguracji prawa do obrony oraz do nieobciążania samego siebie w postępowaniu karnym. W przypadku wyznań, w których istnieje obowiązek spowiedzi konfesyjnej, tajemnica spowiedzi jest częścią prawa do swobody sumienia i wyznania. Tajemnica dziennikarska realizuje prawo do swobody wypowiedzi i wolności mediów oraz prawo do poszanowania prywatności. Zakres ochrony poszczególnych tajemnic różni się, w zależności od systemu prawnego, w którym funkcjonują. Jedyną regułą, jaka rysuje się w państwach systemu *common law*, wskazuje, że najszerszej ochronie ze wszystkich podlega tajemnica adwokacka.

Powyższa analiza wstępna pozwoliła na zbadanie istoty samej tajemnicy adwokackiej. Przedmiotem rozważań było zarówno historyczne kształtowanie się adwokackiego obowiązku dochowania poufności, poczynając od prawa rzymskiego, jak również jej obecny kształt w prawie międzynarodowym, w szczególności na płaszczyźnie ochrony praw człowieka, w prawie Unii Europejskiej, w wybranych porządkach prawnych państw trzecich oraz przede wszystkim w prawie polskim. Przyjęłam tak szeroki zakres badawczy, ponieważ Polska nie funkcjonuje w próżni, a ponadto przestrzeganie wiążącego prawa międzynarodowego, w tym prawa UE, jest konstytucyjnym obowiązkiem Rzeczypospolitej Polskiej (art. 9 Konstytucji RP). Różne systemy prawne wzajemnie się przenikają i na siebie oddziałują, co następnie znajduje odzwierciedlenie zwłaszcza w zakresie kształtowania się poziomu ochrony różnych praw podstawowych.

Jak wynika z przeprowadzonych badań tajemnica adwokacka kształtowała się pierwotnie jako zakaz dowodowy mający swoje źródło w honorze samego adwokata. Przy takim ujęciu była ona wyjątkiem od prawdy materialnej, dlatego należało ją wyklądać zawężająco. Niemniej, rozumienie tajemnicy adwokackiej przeszło istotną ewolucję. Obecnie tajemnica zawodowa adwokata realizuje przede wszystkim fundamentalne prawo do obrony oraz prawo do sprawiedliwego procesu. Istota tajemnicy adwokackiej leży w zaufaniu, jakim klient powinien darzyć swojego pełnomocnika lub obrońcę, tylko bowiem wówczas będzie mu w stanie przekazać wszystkie informacje potrzebne dla prawidłowej reprezentacji przed sądami lub innymi organami. Bez tego zaufania, adwokat działający w oparciu o niepełną wiedzę o stanie sprawy, może popełniać błędy, których skutkiem będzie ostatecznie godzenie w różne

prawa klienta, a mianowicie te, które były przedmiotem postępowania. Skutki takich działań mogą być prawnie i faktycznie nieodwracalne. Jednocześnie w interesie wymiaru sprawiedliwości leży, aby strony postępowań były reprezentowane przez profesjonalistów, co zwiększy poziom ochrony praw i gwarancji procesowych dla jednostek. Dlatego tajemnica adwokacka realizuje zarówno interes prywatny, gdyż jest ustanowiona w celu ochrony praw jednostek, jak i interes publiczny, jakim jest dobro wymiaru sprawiedliwości.

Prawo do obrony nabiera szczególnego znaczenia w przypadku postępowań o charakterze karnym, kiedy klient adwokata ma naprzeciwko siebie cały aparat państwowy dysponujący znacznymi zasobami ludzkimi i finansowymi. Najczęściej jedynym orężem takiego klienta w sporze sądowym jest adwokat, dlatego też tajemnica obrończa ma charakter bezwzględny i nie można z niej adwokata zwolnić.

Wreszcie tajemnica adwokacka stanowi również emanację prawa do poszanowania prywatności. W tym przypadku podmiotami, których prawa są realizowane przez tajemnicę, są zarówno klient, jak i sam adwokat. Tym samym, to prawa człowieka, które realizuje tajemnica adwokacka, są regułą i powinny być interpretowane rozszerzająco, z kolei wyjątki od tajemnicy adwokackiej powinny podlegać wykładni zawężającej.

Nakreślenie istoty tajemnicy adwokackiej pozwoliło na doprecyzowanie jej zakresu, zarówno przedmiotowego, jak i podmiotowego. Ochronie będzie podlegała informacja, bez względu na jej nośnik i formę. Adwokat może uzyskiwać owe informacje od samego klienta, jak i od osób działających w jego imieniu, może też przy wykonywaniu swoich usług korzystać z personelu kancelarii oraz z usług współpracowników lub specjalistów. Powyższe prowadzi do konkluzji, że art. 180 § 2 polskiego k.p.k. w sposób nieprawidłowy chroni tajemnicę adwokacką i pozostawia lukę chociażby przez możliwość przesłuchania personelu kancelaryjnego na okoliczności objęte tajemnicą.

Analiza porównawcza pozwoliła również wnioskować, że w warstwie normatywnej polskie przepisy co do zasady odzwierciedlają standardy międzynarodowe poszanowania tajemnicy adwokackiej. Dotyczy to w szczególności gwarancji proceduralnych dla możliwości zwolnienia adwokata z tajemnicy, przeszukania pomieszczeń adwokackich i ujawnienia treści dokumentów i nośników pozyskanych w toku takiego przeszukania.

Drugim celem badawczym było dogłębne przeanalizowanie następujących wyjątków od tajemnicy adwokackiej oraz poczynienie wniosków w przedmiocie ich dopuszczalności oraz zgodności z nakreślonymi standardami ochrony praw człowieka realizowanymi przez tajemnicę adwokacką: zgoda klienta, działanie w celu naruszenia prawa, prawo adwokata do obrony, prawo do obrony innej jednostki niż adwokat lub jego klient, dobro wymiaru sprawiedliwości, porządek i bezpieczeństwo publiczne, walka z terroryzmem i przeciwdziałanie praniu pieniędzy, komunikacja z prawnikiem zatrudnionym w przedsiębiorstwie, kontrola rozmów telefonicznych oraz kontrola komunikacji adwokata z klientem pozbawionym wolności.

Nie ulega wątpliwości, że tajemnica adwokacka nie jest prawem absolutnym i dopuszczalne są pewne odstępstwa od niej. Jak wszystkie ograniczenia praw fundamentalnych, wyjątki od tajemnicy adwokackiej powinny być przewidziane prawem, zmierzać do realizacji uzasadnionego celu i być interpretowane zawężająco przy poszanowaniu zasady proporcjonalności, jak też nie mogą naruszać samej istoty prawa do sprawiedliwego procesu i prawa do obrony.

Uznanymi w skali międzynarodowej ograniczeniami dla tajemnicy są prawo adwokata do obrony czy zwalczanie finansowania terroryzmu i prania pieniędzy, występowały one we wszystkich analizowanych porządkach prawnych.

Problematycznym wyjątkiem od tajemnicy jest zgoda klienta. Jest ona akceptowana jako odstępstwo w państwach *common law*, ale nie jest dopuszczalna przykładowo we Francji. Z jednej strony, zgodnie z zasadą *volenti non fit iniuria*, klient powinien móc decydować, jakie informacje będą podlegały ujawnieniu w postępowaniu. Z drugiej jednakże, przychodzi on do adwokata, który jest profesjonalistą i który powinien fachowo ocenić przydatność określonych informacji dla prowadzonej sprawy. Klient nie powinien również czynić ze swojego obrońcy lub pełnomocnika świadka ze słyszenia, który to świadek nie ma własnych spostrzeżeń o faktach, a jedynie opiera się na słowach samego klienta.

Analiza prawnoporównawcza doprowadziła mnie także do wniosku, że wyjątkami od tajemnicy adwokackiej nie powinny być: dobro osoby trzeciej dla relacji adwokat-klient oraz dobro wymiaru sprawiedliwości. W przypadku tego pierwszego ingerencja w prawa samego klienta adwokata byłaby nadmierna i nieproporcjonalna. Z kolei dobro wymiaru sprawiedliwości jest realizowane przez tajemnicę adwokacką, nie oznacza ono jedynie samej prawdy materialnej, a samo ukształtowanie się tajemnicy zawodowej adwokata oznaczało przyznanie przez ustrojodawcę prymatu

prawom klienta nad zasadą prawdy materialnej. Dlatego też nie ma potrzeby, aby sądy kazuistycznie ponownie rozważały te same przesłanki i rozważały dopuszczalność ingerencji w relacje łączące adwokata z klientem *a casu ad casum*.

Adwokat może być, przy spełnieniu pewnych warunków, obiektem kontroli operacyjnej, niemniej nie należy zapominać, że komunikacja adwokata z klientem podlega kwalifikowanej ochronie w porównaniu do komunikacji innych osób. Z powyższego względu w prawie powinny istnieć wystarczające gwarancje proceduralne dla ochrony informacji objętych tajemnicą adwokacką, zwłaszcza odnoszących się do tych klientów adwokata, którzy nie byli sami obiektami kontroli operacyjnej. Szeroka analiza tego zagadnienia doprowadziła do konkluzji, że art. 168a polskiego k.p.k. nie powinien być wykorzystywany do przeprowadzania dowodów zdobytych w toku kontroli operacyjnej z naruszeniem tajemnicy zawodowej. Podobnie zmiany wymagają polskie przepisy dotyczące możliwości kontroli rozmów adwokata z klientem pozbawionym wolności, to jest art. 73 § 3 i 4 i art. 225 § 3 k.p.k. oraz art. 8a § 2 k.k.w.

Ze względu na podjętą tematykę, publikacja monografii została dofinansowana przez Naczelną Radę Adwokacką.

Omówienie pozostałej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Badania w ramach mojej pracy naukowej koncentrowały się wokół dwóch głównych tematów, to jest tajemnicy adwokackiej i zwalczania terroryzmu. Niemniej, w dorobku naukowym mam również publikacje dotyczące prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej, czy ochrony praw człowieka, dialogu sądowego czy prawa cywilnego. Publikacje te to zarówno rozdziały w monografiach naukowych, jak i artykuły w czasopismach recenzowanych, w języku polskim oraz w języku angielskim.

Rozdziały w monografiach:

1. Terrorism Exception to State Immunity – an Emerging Customary Norm of International Law? [w:] Regis Bismuth, Vera Rusinova, Vladislav

- Starzhenetskiy, Geir Ulfstein (red.), *Sovereign immunity under pressure*, Springer International Publishing, Springer, Cham 2022, s. 297-334;
2. Tajemnica zawodowa w adwokackich postępowaniach dyscyplinarnych, [w:] Piotr Rączka, Karolina Rokicka-Murszewska (red.), *Odpowiedzialność dyscyplinarna osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2021, s. 129-142;
 3. Koszty procesu jako ograniczenie prawa do sądu: teoria a praktyka, [w:] Izabela Kraśnicka (red.), *Prawo międzynarodowe: teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020, s. 207-217;
 4. Przyszłość tajemnicy adwokackiej w Polsce, [w:] Piotr Rączka, Karolina Rokicka-Maruszewska (red.), *Perspektywy rozwoju samorządów prawniczych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, 2020, s. 71-89;
 5. Status terrorystów i organizacji terrorystycznych we współczesnym prawie międzynarodowym, [w:] Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Jerzy Menkes, Joanna Nowakowska-Małusecka, Wojciech Szczepan Staszewski (red.), *Podmiotowość prawnomiędzynarodowa i jej współczesne aspekty*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2020, s. 229-242;
 6. Cyberterroryzm – potrzeba regulacji?, [w:] Joanna Jędrzejewska, Ewelina Chodźko (red.), *„Współczesny wymiar terroryzmu – przegląd i badania”*, Wydawnictwo Tygiel, Lublin 2020, s. 118-134;
 7. Wykorzystanie dronów do walki z terroryzmem z punktu widzenia europejskich standardów ochrony praw człowieka na przykładzie *targeted killing*, [w:] Elżbieta Dynia, Marcin Pączek (red.), *Prawo lotnicze i kosmiczne oraz technologie – nowe wyzwania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2019, s. 104-116;
 8. Polskie przepisy antyterrorystyczne a wymogi prawa Unii Europejskiej, [w:] Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Jerzy Menkes, Joanna Nowakowska-Małusecka, Wojciech Szczepan Staszewski (red.), *W jakiej Unii Europejskiej Polska – jaka Polska w Unii Europejskiej. Instytucjonalizacja współpracy międzynarodowej*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019, s. 257-271;
 9. Prawne aspekty bezpieczeństwa lotów cywilnych po 11 września 2001 r. Zmiany, problemy, perspektywy, [w:] Elżbieta Dynia, Sabina Kubas (red.),

- Bezpieczeństwo w międzynarodowym i krajowym Prawie lotniczym i kosmicznym, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2019, s. 40-56;
10. Ochrona danych osobowych a tajemnica adwokacka – *superfluum* czy wymóg współczesności, [w:] Maria Cisek, Katarzyna Wojewoda-Buraczyńska, Karol Pachnik (red.), Ochrona i bezpieczeństwo danych osobowych i informacji niejawnych, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Siedlcach, Bydgoszcz 2018, s. 99-107;
 11. Czy da się pogodzić walkę z terroryzmem z ochroną praw człowieka?, [w:] Ewelina Cała-Wacinkiewicz (red.), Prawo międzynarodowe – idee a rzeczywistość, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 467-477
 12. Czy *ius cogens* jest potrzebne prawu międzynarodowemu, [w:] Brygida Kuźniak, Milena Ingelevič-Citak (red.), *Ius cogens – Soft law*, dwa bieguny prawa międzynarodowego publicznego, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017, s. 71-78;
 13. The Polish Ordinary Courts in Dialogue on International Law, [w:] Anna Wyrozumska (red.), Transnational Judicial Dialogue on International Law in Central and Eastern Europe, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017, s. 333-364;
 14. Redefinicja kompetencji Rady Bezpieczeństwa ONZ na przykładzie działań w ramach walki z terroryzmem, [w:] Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Jerzy Menkes, Joanna Nowakowska-Małusecka, Anna Przyborowska-Klimczak, Wojciech Sz. Staszewski (red.), System Narodów Zjednoczonych z polskiej perspektywy, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 357-365.

Publikacje w czasopismach recenzowanych:

1. Kontrola operacyjna oraz użycie systemu *Pegasus* w Polsce, *Palestra* 2022, Nr 7-8, s. 8-22;
2. The Place of Terrorism Exception within the Issue of State Immunity, *Czech Yearbook of International Law* 2021, Vol. XII, s. 131-154;
3. Interpreting Law through International Judicial Dialogue by Polish Courts, *Bratislava Law Review* 2020, vol. 4, nr 20, s. 50-70;
4. Tajemnica adwokacka w polskim prawie administracyjnym, podatkowym i karnoskarbowym, *Palestra* 2019, nr 7-8, s. 212-233;

5. Odpowiedzialność cywilna za wypadki komunikacyjne z udziałem pojazdów autonomicznych, *Państwo i Prawo* 2019, nr 11, s. 114-124 – współautor: Łukasz Frączczak (Politechnika Łódzka);
6. Polska praktyka orzecznicza w sprawie kredytów powiązanych z walutą obcą a wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 20.09.2017 r., C-186/16 *Ruxandra Paula Andriciuc i inni przeciwko Banca Românească SA*, *Europejski Przegląd Sądowy* 4/2018, s. 39-45;
7. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 24 maja 2018 r. w sprawie 28798/13 *Laurent v. Francja*, *Palestra* 2018, nr 7-8, s. 114-118;
8. Prawne aspekty dopuszczenia pojazdów autonomicznych do ruchu lądowego – wyzwanie dla polskiego ustawodawcy. Zarys problemu, *Studia Prawno-Ekonomiczne* 2018, t. CVII, s. 93-106 – współautor: Łukasz Frączczak (Politechnika Łódzka);
9. Wybrane zagadnienia dotyczące zwalczania terroryzmu w kontekście prawa do rzetelnego procesu, *Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego* 2018, vol. 9, s. 163-179;
10. Wyrok w sprawie *Al-Dulimi* – czy Europejski Trybunał Praw Człowieka zmusi Radę Bezpieczeństwa do wprowadzenia mechanizmu sądowej kontroli sankcji przeciwko jednostkom?, *Europejski Przegląd Sądowy* 4/2017, s. 25-29;
11. Projekt ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w kontekście wykonywania zawodu adwokata, *Palestra*, 10/2017, s. 24-30;
12. Kilka uwag do art. 111 ust.3 projektu ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w kontekście prawa jednostki do otrzymania uzasadnienia decyzji, *Przegląd Legislacyjny* 4/2017, s. 33-49;
13. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 czerwca 2014 r. w sprawie C-314/13 *Pieftiew*, *Palestra* 12/2017, s. 71-75;
14. Przestępstwo finansowania terroryzmu: projekt nowelizacji art. 165a k.k. – analiza prawnoporównawcza, *Przegląd Legislacyjny* 1/2016, s. 21-34;
15. Tajemnica adwokacka a obowiązki nałożone na adwokatów w związku z walką z finansowaniem terroryzmu, *Palestra* 10/2016, s. 58-68;
16. Zmiana przepisów emerytalno-rentowych a prawo do świadczenia, *Palestra* 13/2016, s. 198-205;

17. *Jus cogens revisited*, *Review of Comparative Law*, 3-4 (2016) vol. 26-27, s. 55-64.

Należy wspomnieć także, że mój artykuł zatytułowany „Przymus adwokacki we Francji na tle prawa do sprawiedliwego procesu w świetle art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka” został przyjęty do druku w *Palestrze*, w numerze 1-2/2023.

W mojej pracy naukowej wygłosiłam również wiele referatów naukowych, zarówno na konferencjach międzynarodowych, jak i na konferencjach krajowych.

A. konferencje międzynarodowe:

1. Women’s Right to Abortion – Rise or Decline?, *Human Rights in Modern Organisation and Society*, Nove Mesto (Słowenia), 30 listopada 2022 r.
2. Terrorism Exception to State Immunities – an Emerging Customary Norm of International Law?, *Jurisdictional Immunities of States and their Property: Emergence of New International Customary Law Rules - by Whom?* – Moskwa, 2-4 października 2019 r.;
3. Interpreting Law Through International Judicial Dialogue by Polish Courts, *Jurisprudence in Central and Eastern Europe: The XIVth CEENJ Conference – Bratislava*, Bratysława 12-13 września 2019 r.;
4. Wykorzystanie dronów do walki z terroryzmem z punktu widzenia europejskich standardów ochrony praw człowieka na przykładzie *targeted killing*, Międzynarodowa VI Konferencja Prawa Lotniczego i Kosmicznego oraz Technologii – nowe wyzwania, Rzeszów, 24-25 kwietnia 2018 r.;
5. The Crimea crisis and the EU sanctions, *ESIL Prague-Nottingham Symposium: Non-UN Sanctions and International Law*, Praga, 5 maja 2017 r.

B. konferencje krajowe:

1. Prawo międzynarodowe a wyjątek od immunitetu wobec państw wspierających terroryzm, Zjazd Katedr Prawa Międzynarodowego, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rozwój prawa międzynarodowego przez sądy w XXI wieku”, Łódź, 13-15 czerwca 2022 r.;
2. Migracja do Unii Europejskiej w kontekście zwalczania terroryzmu, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „25 lat Przestrzeni Wolności,

- Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości Unii Europejskiej”, Szczecin, 28 stycznia 2022 r.;
3. Tajemnica zawodowa w prawie międzynarodowym, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tajemnica Zawodowa Prawników, Dziennikarzy i Lekarzy”, Radom, 22 października 2021 r.;
 4. Cyberterrorizm – potrzeba regulacji?, IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Terrorizm – zagrożenia, prewencja, perspektywy”, Lublin, 21 lutego 2020 r.;
 5. Tajemnica zawodowa w adwokackich postępowaniach dyscyplinarnych, Ogólnopolska Konferencja Naukowa Prawniczych Zawodów Zaufania Publicznego – Odpowiedzialność dyscyplinarna osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego, Toruń, 12 grudnia 2019 r.;
 6. Status terrorystów i organizacji terrorystycznych we współczesnym prawie międzynarodowym, Ogólnopolska Konferencja Naukowa – Podmiotowość prawna i jej współczesne aspekty, Warszawa, 10-11 października 2019 r.;
 7. Terrorizm jako zbrodnia wojenna. Kilka uwag na podstawie koncepcji zbrodni wojennej według Manfreda Lachsa, Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Międzynarodowego, „Polska nauka prawa międzynarodowego – dziedzictwo przeszłości i wyzwania współczesności”, Lublin, 8-10 maja 2019 r.;
 8. Przyszłość tajemnicy adwokackiej w Polsce, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Prawnicze zawody zaufania publicznego – Perspektywy rozwoju samorządów prawniczych”, Toruń, 13 grudnia 2018 r.;
 9. Polskie przepisy antyterrorystyczne a wymogi prawa Unii Europejskiej, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „W jakiej Unii Europejskiej Polska – Jaka Polska w Unii Europejskiej”, Warszawa 11-12 października 2018 r.;
 10. Reklama leków i suplementów diety, Prawo i Medycyna, Łódź, 19 maja 2018 r.;
 11. Koszty procesu jako ograniczenie prawa do sądu: teoria a praktyka, Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Międzynarodowego Publicznego, „Prawo międzynarodowe – teoria a praktyka”, Białystok-Wilno, 9-11 maja 2018 r.;
 12. Prawo do życia wartością uniwersalną?, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Wspólne wartości prawa międzynarodowego, europejskiego i krajowego”, Warszawa, 12-13 października 2017 r.;
 13. Zwalczanie terrorizmu a prawo do sądu, IV Konferencja Praw Człowieka i Prawa Humanitarne *Prawa człowieka wobec sytuacji nadzwyczajnych*, Olsztyn, 1-2 czerwca 2017 r.;

14. Czy da się pogodzić walkę z terroryzmem z ochroną praw człowieka?
Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Współczesne prawo międzynarodowe – idee a rzeczywistość”, Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Międzynarodowego, Szczecin-Międzyzdroje, 17-19 maja 2017 r.;
15. Rada Bezpieczeństwa ONZ a terroryzm, Ogólnopolska Konferencja Naukowa „System Narodów Zjednoczonych z polskiej perspektywy”, Warszawa, 13-14 października 2016 r.;
16. Czy *ius cogens* jest potrzebne prawu międzynarodowemu?, Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Międzynarodowego Publicznego „*ius cogens – soft law*, dwa bieguny prawa międzynarodowego publicznego”, Kraków, 19-20 maja 2016 r..

Ponadto jestem autorką glos do programu Lex wydawnictwa Wolters Kluwer Polska sp. z o.o.:

1. Nakaz zapłaty przeciwko konsumentowi wyłącznie na podstawie weksla – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 września 2018 r., C-176/17 *Profi Credit*, publikacja elektroniczna, Lex 2019;
2. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10 października 2017 r. w sprawie C-413/15 *Farrell*, publikacja elektroniczna, Lex 2018;
3. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 12 października 2017 r. w sprawie C-278/16 *Sleutjes*, publikacja elektroniczna, Lex 2018;
4. Zatrudnianie przez wspólnoty wyznaniowe lub organizacje religijne a zasada niedyskryminacji ze względu na religię lub przekonania - glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie C-414/16 *Egenberger*, publikacja elektroniczna, Lex 2018;
5. Brak prawidłowego doręczenia jednostce decyzji o nałożeniu opłaty publicznoprawnej a możliwość egzekucji na podstawie jednolitego tytułu wykonawczego - glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie C-34/17 *Donnellan*, publikacja elektroniczna, Lex 2018;
6. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 6 czerwca 2017 r. w sprawie 50772/11 *Kurt i inni v. Turcja* publikacja elektroniczna, Lex 2017;
7. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie 17502/07 *Avotiņš v. Łotwa* publikacja elektroniczna, Lex 2016;

8. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 października 2014 r. w sprawie 54648/09 *Furcht v. Niemcy*, publikacja elektroniczna, Lex 2015;
9. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 kwietnia 2015 r. w sprawie 29369/10 *Morice v. Francja*. publikacja elektroniczna, Lex 2015;
10. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 5 czerwca 2014 r. w sprawie C-255/13 *I v. Health Service Executive*, publikacja elektroniczna, Lex 2014;
11. Glosa do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie 42856/06 *Kinský v. Czechy*, publikacja elektroniczna, Lex 2014.

Organizowałam następujące konferencje krajowe:

1. Europejska Konwencja Praw Człowieka w praktyce – 25 lat stosowania Konwencji w Polsce, konferencja organizowana przez Komisję Praw Człowieka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi oraz Katedrę Europejskiego Prawa Konstytucyjnego WPiA UŁ, Łódź, 7 grudnia 2018 r.;
2. Reformy wymiaru sprawiedliwości a interes publiczny, konferencja organizowana przez Komisję Praw Człowieka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi oraz Katedrę Europejskiego Prawa Konstytucyjnego WPiA UŁ, Łódź, 1 grudnia 2017 r.;
3. Współczesne wyzwania dla tajemnicy zawodowej, konferencja organizowana przez Komisję Praw Człowieka i Komisję Parlamentarno-Prawną przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi, Łódź, 29 września 2016 r.

Ponadto prowadzę działalność popularyzatorską przez pisanie tekstów do pisma Izby Adwokackiej w Łodzi „Kronika” oraz występuję jako ekspert na zaproszenie Dziennika Gazety Prawnej, Radia Tok FM, czy telewizji TVN lub TVN24.

Jednocześnie jestem czynnym zawodowo adwokatem. W latach 2006-2010 odbywałam aplikację adwokacką w Izbie Adwokackiej w Łodzi, a od 2010 r. prowadzę własną kancelarię adwokacką. Aktywnie działam w ramach samorządu zawodowego:

1. **od 2021 do chwili obecnej:** przewodnicząca Zespołu ds. konsultacji projektowanych zmian legislacyjnych w zakresie ich zgodności ze standardami

ochrony praw obywatelskich i zgodności z regulacjami prawa Unii Europejskiej w Instytucie Legislacji Naczelnej Rady Adwokackiej;

2. **2021-2022:** przewodnicząca Komisji Legislacji przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi;
3. **2016-2020:** członek Okręgowej Rady Adwokackiej w Łodzi, delegat na Krajowy Zjazd Adwokatury, przewodnicząca Komisji Praw Człowieka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi;
4. **2013-2016:** członek Komisji Parlamentarno-Prawnej oraz Komisji Doskonalenia Zawodowego przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Łodzi.

Na zlecenie Naczelnej Rady Adwokackiej i Okręgowej Rady Adwokackiej w Łodzi opiniowałam projekty różnych aktów prawnych:

1. opinia prawna o projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (projekt z dnia 4 lipca 2016 r.)
2. opinia prawna do projektu ustawy o świadczeniu usług w zakresie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (druk nr 862 Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, IX Kadencja)
3. opinia do projektu z dnia 27 listopada 2017 r. ustawy o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652/katalog/12474228#12474228>)
4. opinia do projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12311751/katalog/12509651>)
5. opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (druk sejmowy nr 866, https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?documentId=26DC15410F99FC75C125866900403488&fbclid=IwAR2pQEPVRcW75qDaqtUruMzvvl5ly_TUhadL-VWbd06LwlqTaEmIC7PoF94)
6. opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk sejmowy nr 867, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/7643D6B48A81923CC125867D00459CA6/%24File/867-008.pdf>)
7. opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk sejmowy nr 1693, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/0C7C948EB8F23B43C125879E004A5E03/%24File/1693-002.pdf>)

8. opinia prawna_o zgodności § 8 projektu nowego kodeksu etyki adwokackiej z prawem Unii Europejskiej
9. opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Druk nr 899 (<https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/B7B834870F0D2455C1258685004B752B/%24File/899-010.pdf>).
10. opinia prawna do poselskiego projektu ustawy o zmianie Konstytucji RP (projekt z dnia 7 kwietnia 2022 r.)
11. opinia prawna do poselskiego projektu ustawy o transparentności finansowania organizacji pozarządowych przedstawionego w dniu 30 marca 2022 r.

Jako przedstawiciel samorządu uczestniczyłam w posiedzeniach komisji Sejmu i Senatu RP. Od lat prowadzę ponadto wykłady dla aplikantów adwokackich Izby Adwokackiej w Łodzi z prawa ubezpieczeń społecznych.

Połączenie pracy zawodowej z nauką daje mi możliwość konfrontowania wiedzy teoretycznej z dziedziny prawa, zwłaszcza z zakresu ochrony praw człowieka, z praktyką stosowania prawa przez sądy i organy administracji. W ramach swojej praktyki zawodowej prowadziłam i prowadzę sprawy przed sądami powszechnymi, sądami administracyjnymi, Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym.

W 2018 r. odbyłam wyjazd dydaktyczny w ramach programu Erasmus+. Gościłam na Universidad de Navarra (Pampeluna, Hiszpania), gdzie prowadziłam po angielsku oraz po hiszpańsku wykłady ze zwalczania terroryzmu w prawie międzynarodowym. Na czerwiec 2023 r. mam zaplanowany wyjazd dydaktyczny do Regensburga (Niemcy), gdzie będę prowadziła zajęcia po angielsku z tożsamej tematyki.

Intensywnie współpracuję z Chandigarh University w Indiach. W 2021 r. uczestniczyłam w *International Faculty Exchange Program* (IFEP), a w 2022 r. w *International Faculty Development Program* (IFDP). W 2021 r. na prośbę studentów Chandigarh University byłam jurorem w uczelnianym konkursie krasomówczym. W dniu 9 lipca 2022 r. zostałam profesorem wizytującym Uniwersytetu w Chandigarh.

Jestem członkiem następujących stowarzyszeń: Stowarzyszenie Prawa Międzynarodowego – ILA Grupa Polska, European Society of International Law oraz European Union Studies Association.

W 2018 r. otrzymałam zespołową nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego pierwszego stopnia za współautorstwo książki pt. „Transnational Judicial Dialogue on International Law in Central and Eastern Europe”, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2017.

W pracy posługuję się językami: angielskim (CAE), hiszpańskim (DELE Superior), francuskim (DALF C2), niemieckim (ZOP). Oprócz tego mówię po szwedzku, grecku oraz rosyjsku (podstawy).

Na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego prowadzę zajęcia w języku polskim z podstaw prawa Unii Europejskiej, systemu ochrony prawnej w Unii Europejskiej, funduszy strukturalnych UE, jak i wykłady w języku angielskim (*European Union External Relations* oraz *European Union and Terrorism*). Prowadzę również laboratorium zatytułowane „Wykorzystanie argumentacji opartej na prawie UE przed sądami krajowymi”, gdzie wykorzystuję swoją wiedzę praktyczną i mogę pokazać studentom, jak zastosować w pismach procesowych zasady omawiane z nimi teoretycznie na zajęciach z podstaw prawa Unii Europejskiej. Zajęcia prowadzę dla studentów studiów stacjonarnych, wieczorowych i zaocznych, dla studentów przyjeżdżających na wymianę w ramach programu Erasmus oraz jako wykłady ogólnouniwersyteckie.

Realizuję obowiązki dydaktyczne ponad pensum oraz osiągam bardzo dobre wyniki w ankietach studenckich. Niewątpliwie były to czynniki, które zaowocowały współpracą ze stowarzyszeniem studentów ELSA. W ramach tej współpracy prowadziłam dla studentów warsztaty z pisania glos, warsztaty z pisania i przygotowywania skargi do TSUE, jak również uczestniczyłam w debatach organizowanych przez stowarzyszenie. Dodatkowo pełniłam *pro bono* funkcję obrońcy w studenckich postępowaniach dyscyplinarnych przed Komisją Dyscyplinarną dla Studentów UŁ.

Ponadto w ramach pracy dydaktycznej prowadziłam zajęcia dla studentów studiów magisterskich Centrum Kształcenia Międzynarodowego (*International Faculty of Engineering*) na Politechnice Łódzkiej z przedmiotów *Civil law* oraz *Economic and Labour Law* oraz zajęcia ze wstępu do prawa europejskiego w Wyższej Szkole Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, connected strokes. The signature is positioned to the right of the main text block.